

**อิทธิพลด้านจิตสังคมที่ส่งผลต่อความเหนื่อยล้าในการเรียนของนักศึกษาพยาบาล
สถาบันพระบรมราชชนก ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของ โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 19
Predicting Factors of Psychosocial on Academic Burnout among Nursing Students in
Praboromarajchanok Institute during COVID-19 Pandemic**

อัจฉรา คัมมะทิตย์^{1*}, กิตติพร เนาว์สุวรรณ²

Adchara Khammathit^{1*}, Kittiporn Nawsuwan²

(Received: January 31, 2022; Revised: April 22, 2022 Accepted: April 25, 2022)

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงสำรวจแบบตัดขวางนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลด้านจิตสังคมที่ส่งผลต่อภาวะเหนื่อยล้าในการเรียนของนักศึกษาพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เก็บข้อมูลระหว่างเดือนกันยายนถึงตุลาคม 2564 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 1-4 สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก ปีการศึกษา 2564 จำนวน 480 คน เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วย แบบวัดความวิตกกังวลต่อโรคโควิด19 (CAS) แบบวัดความกลัวต่อโรคโควิด19 (FCV-19S) แบบวัดความเครียด (ST-5) แบบวัดภาวะซึมเศร้าในวัยรุ่น (PHQ-A) และแบบวัดความเหนื่อยล้าในการเรียน (OLBI-S) ได้ค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ระหว่าง .67 – 1.00 และได้ค่าความเชื่อมั่นโดยสูตรค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ 0.898, 0.875, 0.856, 0.868 และ 0.844 ตามลำดับ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา และสถิติถดถอยพหุแบบขั้นตอน

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความวิตกกังวลต่อโรคโควิด19 ในระดับปกติ (95.63%) ความกลัวต่อโรคโควิด19 อยู่ในระดับน้อย (85%) ความเครียดในระดับน้อย (61.67%) ภาวะซึมเศร้าในระดับเล็กน้อยถึงรุนแรง (51.03%) ภาวะเหนื่อยล้าในการเรียน ($\bar{x}$ = 39.03, SD = 6.05) โดย

¹วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครอุดรธานี คณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก

¹Boromarajonani College of Nursing, Udonthani, Faculty of Nursing, Praboromarajchanok Institute

²วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสงขลา คณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก

²Boromarajonani College of Nursing Songkhla, Faculty of Nursing, Praboromarajchanok Institute

*Corresponding author E-mail: adcharakham@bcnu.ac.th

พบว่าด้านการขาดการมีส่วนร่วม และด้านความเหนื่อยล้าทางจิตใจ อยู่ในระดับสูง (78.54%) และ (79.58%) ตามลำดับ โดยตัวแปรความเครียด ($\beta = .387$) และภาวะซึมเศร้า ($\beta = .212$) ส่งผลต่อความเหนื่อยล้าในการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 $F = 115.68$, $p < .001$. โดยสามารถอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 32.40 ($R^2_{adj} = .324$)

ผลการศึกษาแสดงถึงสภาพการณ์ด้านสุขภาพจิตของนักศึกษาพยาบาลที่ส่งผลต่อความเหนื่อยล้าทางการเรียนในสถานการณ์โควิด 19 สามารถนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนการจัดการและป้องกันปัญหาด้านสุขภาพจิตและเป็นแนวทางในการช่วยเหลือด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่อไป

คำสำคัญ: โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 นักศึกษาพยาบาล ความเครียด ภาวะซึมเศร้า ความเหนื่อยล้าทางการเรียน

Abstract

The cross-sectional study aimed to determine the psychosocial factors related to academic burnout among nursing students of Praboromarajchanok Institute during the COVID-19 pandemic. Data was collected from September to October 2021. 480 nursing students from year 1-4 of Praboromarajchanok Institute, academic year 2021, were recruited as the participants. The tools used included demographic data questionnaire, COVID-19 Anxiety Scale (CAS), Fear of COVID-19 (FCV-19S) and Stress test-5 (ST-5), the Patient Health Questionnaire for Adolescents (PHQ-A) and Oldenburg Burnout Inventory for college student (OLBI-S). The Index of Item-Objective Congruence (IOC) was between .67 – 1.00, and *Cronbach's Alpha Coefficient* were 0.898, 0.875, 0.856, 0.868 and 0.844, respectively. Descriptive analysis and multiple regression were used for data analysis

The results revealed that the majority of participants had a normal score of COVID-19 Anxiety Scale (95.63%), and the Fear of COVID-19 was at a low level (85%). The low level of stress was commonly found (61.67%). The participants showed an early stage of depression ranged from mild to severe depression (51.03%). However, academic burnout (score of $\bar{x} = 39.03$, $SD = 6.05$) was found in the participants with the high levels of both disengagement and exhaustion dimension (78.54%) and (79.58%), respectively.

Regarding psychosocial variables, stress ($\beta = .387$) and depression ($\beta = .212$) were positively affected on academic burnout at .001, $F = 115.68$, $p < .001$. Together, the independent variables accounted for 32.4 % ($Adj.R^2 = .324$) of the variance in overall of academic burnout.

This preliminary results in regards to psychological distress, affecting academic burnout among nursing students during COVID-19 pandemic should be taken into account and used for potential plan to prevent mental health disturbance in students in order to enhance their academic achievement.

Key words: Coronavirus 2019, Nursing students, Stress, Depression, Academic burnout

บทนำ

โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือ COVID-19 เป็นโรคติดเชื้อที่ระบาดอย่างรวดเร็วและส่งผลต่อมนุษย์อย่างรุนแรง เนื่องจากเป็นเชื้อไวรัสอุบัติใหม่ ที่ส่งผลโดยตรงกับระบบทางเดินหายใจอย่างเฉียบพลันและรุนแรง นอกจากนั้นการแพร่ระบาดของไวรัสดังกล่าวยังสามารถแพร่กระจายได้โดยง่ายทางระบบทางเดินหายใจและการสัมผัสสิ่งคัดหลั่งต่าง ๆ การเกิดขึ้นใหม่ของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 นักวิชาการจากหลากหลายสาขายังต้องมีการค้นหาและพัฒนาเทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อใช้ในการป้องกันการติดเชื้อ เช่น วัคซีนต่าง ๆ และแสวงหาวัคซีนเพื่อการบำบัด รักษา และฟื้นฟูสภาพผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

ในสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้ออุบัติใหม่พบว่าส่งผลกระทบต่อทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจของมนุษยชาติทั่วโลก รวมทั้งการรับรู้ความรุนแรงของโรคในบุคลากรสาธารณสุข เช่น ทันตภิบาล เป็นต้นจากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า นอกจากความรุนแรงจากการเจ็บป่วยด้านร่างกาย ยังมีผลกระทบทางด้านจิตใจที่พบว่าจะเกิดภาวะวิกฤตเช่นกัน จากการศึกษาพบรายงานวิจัยเกี่ยวกับผลกระทบด้านปัญหาสุขภาพจิต ได้แก่ ความวิตกกังวล ความกลัว ภาวะเครียด และภาวะซึมเศร้า ซึ่งปัญหาทางสุขภาพจิตเกิดขึ้นได้กับประชาชนทุกคน รวมทั้งบุคลากรทางสุขภาพที่ให้การดูแลผู้ป่วยติดเชื้อในโรงพยาบาลและสถานที่กักตัวต่างๆ ซึ่งพบหลักฐานที่บ่งชี้เกี่ยวกับปัญหาสุขภาพจิตของกลุ่มบุคลากรทางการแพทย์ที่เกิดขึ้นในสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด-19

นอกจากนั้นยังพบรายงานวิจัยเกี่ยวกับกลุ่มนักศึกษาด้านสุขภาพ เช่น นักศึกษาแพทย์ นักศึกษาพยาบาล เป็นต้น เนื่องจากบุคคลกลุ่มดังกล่าวได้รับผลกระทบต่อด้านบุคคลในฐานะการเป็นผู้เผชิญสถานการณ์แพร่ระบาดในพื้นที่ของตนเอง ซึ่งส่งผลต่อความวิตกกังวล ความกลัวการติดเชื้อ ภาวะเครียดจากการเผชิญสถานการณ์ต่างๆ และภาวะซึมเศร้าที่คุกคามทางจิตใจ (Rainbow & Dorji, 2020; Žuljević, Jeličić, Viđak, Đogaš, & Buljan, 2021; Purnama, Susaldi, Mukhlida, Maulida & Purwati, 2021; Huckins et al. 2020; Baloch et al, 2021) นอกจากนั้น นักศึกษาในกลุ่มบุคลากรทางการแพทย์ยังต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ จากการปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอน จากเดิมที่เคย

เรียนและฝึกปฏิบัติในโรงพยาบาลและฝึกภาคสนามกับผู้ป่วยในสถานการณ์จริง ต้องเปลี่ยนรูปแบบการเรียนเป็นแบบออนไลน์ (Online learning) และเรียนโดยใช้การเรียนรู้แบบเสมือนจริง (Simulation based learning)

ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคทำให้เกิดผลกระทบต่อนักศึกษาทางด้านสุขภาพ โดยเฉพาะปัญหาด้านสุขภาพจิตและปัญหาการปรับตัวต่อการเรียนในรูปแบบใหม่ (New normal) นักศึกษาพยาบาลเป็นกลุ่มนักศึกษาทางสุขภาพที่ได้รับผลกระทบเช่นเดียวกับนักศึกษาในกลุ่มบุคลากรทางการแพทย์อื่น ๆ โดยมีงานวิจัยจากต่างประเทศที่สนับสนุนข้อค้นพบว่า นักศึกษาพยาบาลได้รับผลกระทบในเรื่องปัญหาทางจิตใจโดยพบว่านักศึกษาที่กำลังเผชิญกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 มีปัญหาทางสุขภาพจิต ได้แก่ ความเครียด ความวิตกกังวลและภาวะซึมเศร้าในระดับสูง (Žuljević et al., 2021; Purnama et al., 2021; Huckins et al., 2020) ซึ่งภาวะดังกล่าวส่งผลต่อปัญหาสุขภาพและต่อความเหนื่อยล้าในการเรียนและประสิทธิภาพการเรียน (Valero-Chilleron et al., 2019; Vasconcelos, Trindade, Barbosa, & Martino, 2020)

ปัจจุบันพบว่าในต่างประเทศให้ความสนใจเกี่ยวกับประเด็นภาวะเหนื่อยล้าในการเรียนเพิ่มมากขึ้น ผลการศึกษาที่ผ่านมาพบว่ามิงงานวิจัยที่ถูกตีพิมพ์เกี่ยวกับภาวะเหนื่อยล้าในการเรียนของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรี โดยพบผลการศึกษามีแนวโน้มคล้ายคลึงกันคือ มีอัตราการเกิดปัญหาความเหนื่อยล้าในนักศึกษาพยาบาลในระดับสูง โดยพบว่าการศึกษาของ Da Silva et al. (2014) รายงานผลการศึกษาเกี่ยวกับ นักศึกษาพยาบาลจำนวน 570 คน โดยพบว่า นักศึกษาพยาบาลมีความเหนื่อยล้าในการเรียนในระดับสูง โดยเฉพาะความเหนื่อยล้าทางอารมณ์ เช่นเดียวกับการศึกษาของ Rudman & Gustavsson (2012) ที่ทำการศึกษาในนักศึกษาพยาบาลจำนวน 1,702 คน พบว่า ระดับของความเหนื่อยล้าทางการเรียนของนักศึกษาพยาบาลเพิ่มขึ้น จากร้อยละ 29.7 ถึงร้อยละ 41 จากชั้นปีที่ 1 ถึงชั้นปีที่ 4 นอกจากนั้นจากการศึกษาของ Valero-Chilleron et al. (2019) ที่พบว่านักศึกษาพยาบาลในชั้นปีที่ 3 พบภาวะเหนื่อยล้าทางการศึกษามากกว่าชั้นปีอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Vasconcelos et al. (2020) ที่พบว่าร้อยละ 20 ของนักศึกษาที่มีภาวะเหนื่อยล้าในการเรียนสูงเป็นนักศึกษาที่กำลังศึกษาในระดับชั้นปีที่ 2 และ 3 รวมทั้งพบรายงานการใช้ยาเพื่อรักษาอาการและมีแนวโน้มในการลาออกสูง

จากหลักฐานเชิงประจักษ์ที่กล่าวถึงข้างต้นพบว่า ส่วนมากเป็นการศึกษาเกี่ยวกับภาวะทางสุขภาพจิตที่เป็นปัจจัยทางจิตสังคมและภาวะความเหนื่อยล้าในการเรียนของนักศึกษาพยาบาลในสถานการณ์ปกติที่ยังไม่มีการแพร่ระบาดของเชื้อโรคโควิด-19 ในปัจจุบันที่กำลังประสบปัญหาการแพร่ระบาดยังพบว่ามีการศึกษาค่อนข้างจำกัดเกี่ยวกับภาวะจิตสังคมของนักศึกษาพยาบาล เช่น ภาวะ

เครียด วิตกกังวล ซึมเศร้า และความกลัวต่อโรคโควิด-19 ที่อาจส่งผลกระทบต่อระดับความเหนื่อยล้าในการเรียนของนักศึกษา (Revert'e-Villarroya et al., 2021; Kalkan Ugurlu, Mataracı Değirmenci, Durgun, & Gök Uğur, 2020) และปัญหาดังกล่าวส่งผลให้นักศึกษาขาดสมาธิจดจ่อกับการเรียน และอาจมีผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักศึกษาพยาบาล (Lovrić, Farčić, Mikšić, & Včev, 2020) ซึ่งงานวิจัยส่วนมากเป็นการศึกษาในต่างประเทศ ส่วนการศึกษาในประเทศไทยเกี่ยวกับประเด็นนี้ยังมีค่อนข้างน้อยและยังคงต้องมีการศึกษาในภาพรวมและเชิงลึกเพิ่มขึ้น

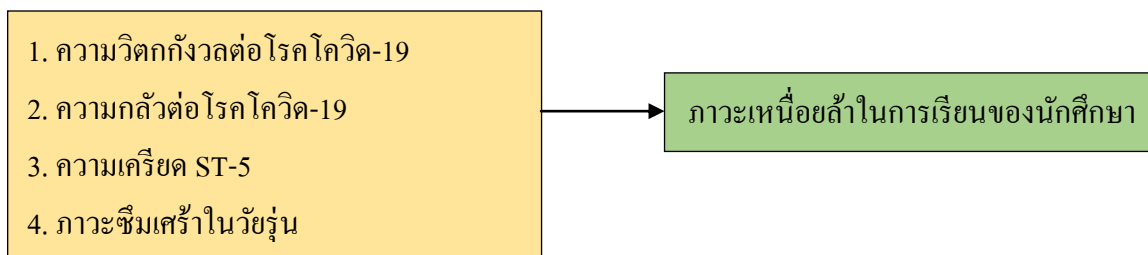
ดังนั้นทีมผู้วิจัยจึงได้เล็งเห็นความสำคัญของการศึกษาภาวะสุขภาพจิต ของนักศึกษาพยาบาลที่ส่งผลกระทบต่อความเหนื่อยล้าในการเรียน ในช่วงสถานการณ์โควิด-19 ทั้งนี้ทีมวิจัยคาดหวังว่าผลการศึกษาที่ได้จะสามารถนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานของสภาพการณ์ปัจจุบันของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์สังกัดสถาบันพระบรมราชชนกในภาพรวมทั้งประเทศ เพื่อนำหลักฐานเชิงประจักษ์ที่ได้เสนอต่อผู้บริหารสถาบันและใช้ในการวางแผนงานเพื่อช่วยเหลือแก้ปัญหาให้นักศึกษาพยาบาลมีภาวะสุขภาพจิตที่ปกติสุข และมีคุณภาพชีวิตที่ดีต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความวิตกกังวลต่อโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ความกลัวต่อโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ภาวะเครียด ภาวะซึมเศร้า และภาวะเหนื่อยล้าในการเรียนของนักศึกษาพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลด้านจิตสังคมที่ส่งผลกระทบต่อภาวะเหนื่อยล้าในการเรียนของนักศึกษาพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด 19 มีผลกระทบอย่างมากต่อบุคคลทั้งทางร่างกายและจิตใจ จากการศึกษาที่ผ่านมาในกลุ่มนักศึกษาโดยเฉพาะนักศึกษาในสาขาวิชาด้านสุขภาพ พบว่าปัญหาทางสุขภาพจิตที่พบส่วนมาก ได้แก่ ความวิตกกังวล ความกลัว ความเครียด ภาวะซึมเศร้า (Agnew, Poole, & Khan, 2019; Arima et al., 2020; Begam & Devi, 2020) ซึ่งภาวะเหล่านี้มีแนวโน้มส่งผลกระทบต่อความเบื่อหน่าย ท้อแท้ ความเหนื่อยล้า คุณภาพชีวิตที่แย่ลง เกิดความเหนื่อยล้าทางการเรียนของนักศึกษา และส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการดำเนินชีวิต (Jiang et al, 2021, Sharififar, Asayesh, Hosseini, & Sepahvandi, 2020; Žuljević et al., 2021; Aslan & Pekince, 2021; Wang et al., 2020; Sveinsdóttir et al., 2021) ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการวิจัย

การวิจัยเชิงพรรณนาแบบตัดขวาง (Cross sectional study) โดยการสำรวจแบบออนไลน์ (Online survey)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักศึกษาพยาบาล หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ที่กำลังศึกษาในชั้นปีที่ 1 - 4 ที่กำลังศึกษาในปีการศึกษา 2564 สังกัดคณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาพยาบาล หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ที่กำลังศึกษาในชั้นปีที่ 1 - 4 ปีการศึกษา 2564 ในวิทยาลัยพยาบาล สังกัดคณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก จำนวน 480 คน คำนวณกลุ่มตัวอย่างโดยใช้โปรแกรม G* Power Analysis (Faul, Erdfelder, Lang, & Buchner, 2007) ใช้ Test family เลือก F-test, Statistical test เลือก Linear multiple regression: fix model, R2 deviation from zero กำหนดค่าอิทธิพลขนาดกลาง (Effect size) = 0.15 (Cohen, 1988) ค่าความคลาดเคลื่อน (Alpha) = 0.05 และค่า Power = 0.80 ตัวแปรอิสระ (Number of predictors) 4 ตัวแปร ได้กลุ่มตัวอย่าง 117 คน อย่างไรก็ตาม เพื่อความแม่นยำในการศึกษาครั้งนี้และได้สัดส่วนที่เท่ากันในแต่ละชั้นปี จึงพิจารณาเพิ่มกลุ่มตัวอย่างเป็น 120 คน จึงทำการศึกษาในนักศึกษาพยาบาลที่สังกัดในวิทยาลัยพยาบาลที่ได้จากการสุ่มจากภูมิภาค 4 แห่ง (120 คน x 4 แห่ง) จำนวน 480 คน ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random sampling) โดยสุ่มวิทยาลัยพยาบาลในแต่ละเครือข่ายจากนั้นสุ่มนักศึกษาพยาบาลโดยการสุ่มอย่างง่ายในแต่ละชั้นปี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย 6 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป เป็นแบบสอบถามถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา ชั้นปีที่ศึกษา ประสบการณ์ทั่วไปเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ประสบการณ์การฝึกปฏิบัติงาน ประวัติการรับวัคซีน ประวัติการเจ็บป่วยและโรคประจำตัว โดยลักษณะคำตอบให้เลือกตอบ

ส่วนที่ 2 แบบประเมินความวิตกกังวลต่อโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID Anxiety scale : CAS) เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความวิตกกังวลต่อโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่สร้างและพัฒนาโดย Lee (2020) แปลเป็นภาษาไทยโดย ผู้วิจัย แบบสอบถามเป็นการสอบถามภาวะวิตกกังวลที่เกิดขึ้นภายในระยะเวลา 2 สัปดาห์ที่ผ่านมา จำนวน 5 ข้อ ลักษณะคำตอบเป็นแบบประเมินค่า 5 ระดับ จาก 4 คะแนน หมายถึง มีอาการเกือบทุกวันใน 2 สัปดาห์ ถึง 0 คะแนน หมายถึง ไม่มีอาการเลย การแปลผลคะแนนคือ คะแนน ≤ 8 หมายถึงอยู่ในเกณฑ์ปกติ คะแนน ≥ 9 หมายถึง มีภาวะวิตกกังวล คะแนนที่มากขึ้นหมายถึงภาวะวิตกกังวลที่เพิ่มความรุนแรงมากขึ้น

ส่วนที่ 3 แบบประเมินความกลัวต่อโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Fear of COVID-19 scale : FCV-19S) ที่สร้างและพัฒนาโดย Ahorsu et al. (2020) แปลเป็นภาษาไทยโดย Tungpunkom (2021 cite in Rahman et al., 2021) จำนวน 7 ข้อ ลักษณะคำตอบเป็นแบบประเมินค่า 5 ระดับ ให้คะแนนจาก 5 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด ถึง 1 คะแนนหมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด การแปลผลคะแนนคือ คะแนน 7 – 21 หมายถึง มีความกลัวต่อโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในระดับต่ำ และคะแนน 22 – 35 หมายถึง มีความกลัวต่อโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในระดับสูง

ส่วนที่ 4 แบบประเมินภาวะซึมเศร้าในวัยรุ่น (PHQ-A) เป็นแบบวัดภาวะซึมเศร้าในวัยรุ่น สร้างโดยกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข จำนวน 9 ข้อ ลักษณะคำตอบเป็นแบบประเมินค่า 4 ระดับ ให้คะแนนจาก 0 คะแนน หมายถึง ไม่มีเลย ถึง 3 คะแนน หมายถึง มีแทบทุกวัน การแปลผลคะแนนคือ 0-4 หมายถึง ไม่มีภาวะซึมเศร้า คะแนน 5-9 หมายถึง มีภาวะซึมเศร้าเล็กน้อย คะแนน 10-14 หมายถึง มีภาวะซึมเศร้าปานกลาง คะแนน 15-19 หมายถึง มีภาวะซึมเศร้ามาก และคะแนน 20-27 หมายถึง มีภาวะซึมเศร้ารุนแรง

ส่วนที่ 5 แบบประเมินความเครียด (ST-5) เป็นแบบวัดความเครียดสร้างโดยกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข มีจำนวนข้อคำถาม 5 ข้อ โดยสอบถามความเครียดที่เกิดขึ้นกับผู้ตอบ แบบสอบถามภายในระยะเวลา 2-4 สัปดาห์ที่ผ่านมา ลักษณะคำตอบเป็นแบบประเมินค่า 4 ระดับ จาก 3 คะแนน หมายถึง เป็นประจำ ถึง 0 คะแนน หมายถึง ไม่มีเลย การแปลผลคะแนนคือ 0-4 หมายถึง เครียดน้อย คะแนน 5-7 หมายถึง เครียดปานกลาง คะแนน 8-9 หมายถึง เครียดมาก และคะแนน 10-15 หมายถึง เครียดมากที่สุด

ส่วนที่ 6 แบบประเมินความเหนื่อยล้าในการเรียน (Oldenburg Burnout Inventory for college student : OLBI-S) เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ ความเหนื่อยล้าในการเรียน ที่สร้างและพัฒนาโดย Demerouti & Nachreiner (Demerouti & Nachreiner, 1998 cited in Reis, Xanthopoulou, & Tsaousis (2015) แปลเป็นภาษาไทยโดย ผู้วิจัย แบบสอบถามมีจำนวน 16 ข้อ ลักษณะคำตอบเป็นแบบประเมินค่า

4 ระดับ ให้คะแนนจาก 1 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด ถึง 4 คะแนนหมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการขาดการมีส่วนร่วม จำนวน 8 ข้อ (ข้อ 1, 3, 6, 7, 9, 11, 13 และ 15) โดยมีข้อที่เป็นคำถามเชิงลบ คือ (ข้อ 3, 6, 9, และ 11) ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ต้นฉบับ Cronbach's alpha = 0.68 , 95% CI 0.64 – 0.71) และ 2) ด้านความเหนียวแน่น จำนวน 8 ข้อ (ข้อ 2, 4, 5, 8, 10, 12, 14 และ 16) โดยมีข้อที่เป็นคำถามเชิงลบ คือ (ข้อ 2, 4, 8 และ 12) ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามต้นฉบับ Cronbach's alpha = 0.81, 95% CI 0.79 – 0.83) การให้คะแนน เป็นการหาค่าคะแนนรวมทั้งแบบสอบถาม คะแนนจัดอยู่ในช่วง 16 – 64 คะแนน การแปลผลรายด้านแสดงผลเป็นค่าเฉลี่ยในภาพรวมของแต่ละด้าน

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ มีกระบวนการตรวจสอบคุณภาพของการแปลเอกสาร ดังนี้ แบบสอบถามส่วนที่ 2 และ 6 เป็นแบบสอบถามภาษาอังกฤษ ผู้วิจัยขออนุญาตขอแปลแบบสอบถามจากเจ้าของผลงานอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร ทีมวิจัยแปลแบบสอบถาม และใช้กระบวนการแปลย้อนกลับ (Back translation) โดยผู้เชี่ยวชาญที่มีความชำนาญด้านการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช จำนวน 1 คน และอาจารย์ที่มีความชำนาญด้านภาษาศาสตร์ จำนวน 2 คน ภายหลังกระบวนการแปลแบบสอบถาม ย้อนกลับ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจสอบเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช 2 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยจำนวน 1 คน เพื่อหาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ได้ค่า IOC ระหว่าง .67 – 1.00 จากนั้นผู้วิจัยนำเครื่องมือมาทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างคือนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุดรธานี ชั้นปีที่ 1-4 ชั้นปีละ 10 คน รวมทั้งสิ้น 40 คน เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความวิตกกังวลต่อโรคโควิด-19 เท่ากับ 0.898 แบบสอบถามความกลัวต่อโรคโควิด-19 เท่ากับ 0.875 แบบสอบถามภาวะซึมเศร้าในวัยรุ่น เท่ากับ 0.856 แบบสอบถามความเครียดเท่ากับ 0.868 และแบบสอบถามภาวะเหนียวแน่นในการเรียนของนักศึกษา 0.844

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลแบบ Online Survey โดยสร้างเป็น Google form แล้วส่งแบบสอบถามออนไลน์ไปยังตัวแทนผู้ประสานในแต่ละวิทยาลัยผ่าน Application Line เพื่อส่งต่อไปยังกลุ่มตัวอย่าง โดยมีการพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่างและการยินยอมให้ข้อมูล ก่อนตอบแบบสอบถาม ทั้งนี้ ภายหลังส่งแบบสอบถามออนไลน์ ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามในทุก ๆ วัน ซึ่งจากการเก็บข้อมูลออนไลน์ผู้วิจัยใช้เวลา 4 สัปดาห์ ได้ข้อมูล

480 ชุด ผู้วิจัยจึงยุติการรับแบบสอบถามโดยแจ้งและแสดงความขอบคุณไปยังผู้ประสานแต่ละวิทยาลัยผ่าน Application Line เช่นเดิม

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปโดยใช้สถิติ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุด

2. วิเคราะห์ความวิตกกังวลต่อโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ความกลัวต่อโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ภาวะซึมเศร้าในวัยรุ่น ภาวะเครียด และความเหนื่อยล้าในการเรียนของนักศึกษาพยาบาล โดยใช้สถิติความถี่ ร้อยละ

3. วิเคราะห์อิทธิพลด้านจิตสังคมที่ส่งผลต่อความเหนื่อยล้าในการเรียน ของนักศึกษาพยาบาล ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยสถิติการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) แบบทีละขั้นตอน (Stepwise)

ทั้งนี้ก่อนการวิเคราะห์สถิติถดถอยเชิงพหุ ผู้วิจัยทำการตรวจสอบข้อมูลเพื่อทดสอบ Multivariate Outliers ด้วย สถิติ Mahalanobis Distance พบว่าข้อมูลมีค่า $p\text{-value} < .001$ แสดงว่ามีข้อมูล Outliers จำนวน 10 ชุด ทั้งนี้เนื่องจากข้อคำถามเป็นการแสดงออกถึงความรู้สึก หากมีการตัดเอากลุ่มที่เป็น Outliers ที่ตอบคำถามต่างจากคนส่วนใหญ่ออก จะทำให้ข้อมูลที่เหลือไม่ใช่ข้อมูลที่แท้จริงทั้งหมด ของนักศึกษาที่ต้องการศึกษา (Daymont, 2020) ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงใช้ข้อมูลทั้งหมดเป็นกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นผู้วิจัยทำการทดสอบข้อตกลงเบื้องต้น (Assumption) (Hair, Black, Babin, & Anderson, 2019) ได้แก่ 1) ข้อมูลลักษณะการแจกแจงเป็นโค้งปกติ (Normality) ตัวแปรอิสระและตัวแปรตามมีความสัมพันธ์เชิงเส้น (Linearity) มีความแปรปรวนของค่าความคลาดเคลื่อนคงที่ต้องมีความเป็นเอกภาพ (Homoscedasticity) โดยพิจารณาจากกราฟ Normal Probability Plot พบว่าข้อมูลส่วนใหญ่อยู่ในแนวเส้นตรงทแยงมุม 2) ตัวแปรอิสระแต่ละตัวไม่มีความสัมพันธ์พหุร่วมเชิงเส้นสูง (Multicollinearity) โดยพิจารณาจากค่า Tolerance เท่ากับ .356 และค่า VIF เท่ากับ 2.810 และ 3) ไม่เกิดปัญหาความคลาดเคลื่อนมีความสัมพันธ์ (Autocorrelation) ได้ค่า Durbin-Watson เท่ากับ 2.601 (เกณฑ์อยู่ระหว่าง 1.5-2.5)

จริยธรรมวิจัย

ผู้วิจัยเสนอโครงการวิจัยเพื่อขอรับการรับรองจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุรธานี ได้หมายเลขรับรอง รหัส IRB BCNU 300/03/2564

ลงวันที่ 11 สิงหาคม 2564 นอกจากนี้ผู้วิจัยคำนึงถึงการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง 3 ด้าน คือ ความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากการวิจัย ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย และการรักษาความลับของข้อมูล

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 90.4 อายุเฉลี่ย 20.15 ปี นักศึกษาอยู่ในระดับชั้นปีที่ 1-4 จำนวนเท่ากันที่ร้อยละ 25 จากข้อมูลพบว่า นักศึกษาส่วนมากไม่อยู่ในสถานการณ์กลุ่มเสี่ยงของการสัมผัสเชื้อโควิด ร้อยละ 71.50 และพบว่า นักศึกษามากกว่าร้อยละ 50 เคยมีประสบการณ์ฝึกปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วย โดยพบว่ามีนักศึกษาถึงร้อยละ 37.70 มีประสบการณ์ฝึกปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วยในช่วงสถานการณ์โควิด นอกจากนี้พบว่านักศึกษาส่วนมากได้รับวัคซีนป้องกันโรคโควิด 19 ครบ 2 เข็ม ถึงร้อยละ 61.50 และบางส่วนได้รับวัคซีนเข็มกระตุ้น เข็มที่ 3 ร้อยละ 34 โดยนักศึกษาส่วนมากร้อยละ 94 ไม่มีประวัติการเจ็บป่วยที่รุนแรง

2. ความวิตกกังวลต่อโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ความกลัวต่อโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019ภาวะเครียด ภาวะซึมเศร้าในวัยรุ่น และภาวะเหนื่อยล้าในการเรียนของนักศึกษาพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พบว่า นักศึกษาพยาบาลส่วนมากมีความวิตกกังวลต่อโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในภาวะปกติ ร้อยละ 95.63 ความกลัวต่อโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในระดับต่ำ ร้อยละ 85 จากข้อมูลพบว่านักศึกษาส่วนมากมีความเครียดระดับน้อย ร้อยละ 61.67 โดยพบว่านักศึกษามีความเครียดระดับปานกลาง ร้อยละ 20 และเกิดความเครียดระดับรุนแรงถึงร้อยละ 11.04 ส่วนการประเมินภาวะซึมเศร้าพบว่าส่วนมากนักศึกษาไม่มีภาวะซึมเศร้าร้อยละ 48.96 ทั้งนี้พบว่านักศึกษาร้อยละ 51.04 เริ่มมีภาวะซึมเศร้า โดยพบว่ามีภาวะซึมเศร้าเล็กน้อยถึงปานกลางคิดเป็นร้อยละ 39.37 และมีนักศึกษาที่มีภาวะซึมเศร้าในระดับมากถึงรุนแรงคิดเป็นร้อยละ 11.66 เมื่อพิจารณาภาวะเหนื่อยล้าในการเรียนของนักศึกษาพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก ในภาพรวมพบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ ($\bar{x} = 39.03$, $SD = 6.05$) (ranged from 21 – 58) เมื่อศึกษารายด้านพบว่า ทั้งด้านการขาดการมีส่วนร่วม (disengagement) และด้านความเหนื่อยล้าทางจิตใจ อยู่ในระดับสูง ถึงร้อยละ 78.54 และ 79.58 ตามลำดับ (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 จำนวน ร้อยละ ความวิตกกังวล ความกลัวต่อโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ภาวะเครียด ภาวะซึมเศร้าในวัยรุ่น และภาวะเหนื่อยล้าในการเรียนของนักศึกษาพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
ความวิตกกังวล		
ภาวะปกติ (≤ 8 คะแนน)	459	95.63
ภาวะวิตกกังวล (≥ 9 คะแนน)	21	4.37
ความกลัว		
ระดับต่ำ (7 – 21 คะแนน)	408	85.00
ระดับสูง (22 – 35 คะแนน)	72	15.00
ความเครียด		
เครียดน้อย (0 – 4 คะแนน)	296	61.67
เครียดปานกลาง (5 – 7 คะแนน)	96	20.00
เครียดมาก (8 – 9 คะแนน)	35	7.29
เครียดมากที่สุด (10 – 15 คะแนน)	53	11.04
ภาวะซึมเศร้าในวัยรุ่น		
ไม่มีภาวะซึมเศร้า (0 – 4 คะแนน)	235	48.96
มีภาวะซึมเศร้าเล็กน้อย (5 – 9 คะแนน)	136	28.33
มีภาวะซึมเศร้าปานกลาง (10 – 14 คะแนน)	53	11.04
มีภาวะซึมเศร้ามาก (15 – 19 คะแนน)	40	8.33
มีภาวะซึมเศร้ารุนแรง (20 – 27 คะแนน)	16	3.33
ความเหนื่อยล้าในการเรียน ($\bar{X} = 39.03$, $SD = 6.05$, $Min = 21$, $Max = 58$)		
ด้านการขาดการมีส่วนร่วม (Disengagement)		
ระดับต่ำ (0.00 – 2.09 คะแนน)	103	21.46
ระดับสูง (2.10 – 4.00 คะแนน)	377	78.54
ด้านความเหนื่อยล้า (Exhausting)		
ระดับต่ำ (0.00 – 2.24 คะแนน)	98	20.42
ระดับสูง (2.25 – 4.00 คะแนน)	382	79.58

3. อิทธิพลด้านจิตสังคมที่ส่งผลต่อภาวะเหนื่อยล้าในการเรียนของนักศึกษาพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้แก่ ความเครียด (Beta=.387) และภาวะซึมเศร้า (Beta=.212) โดยสามารถอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 32.40 ($\text{adj.}R^2 = .324$, $p < .001$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และ .01 ดังแสดงในตารางที่ 2 โดยสามารถเขียนเป็นสมการทำนายได้ดังนี้

คะแนนดิบ

$$\text{ภาวะเหนื่อยล้าในการเรียน} = 35.173 + .635_{(\text{ความเครียด})} + .220_{(\text{ภาวะซึมเศร้าในวัยรุ่น})}$$

คะแนนมาตรฐาน

$$\text{ภาวะเหนื่อยล้าในการเรียน} = .387_{(\text{ความเครียด})} + .212_{(\text{ภาวะซึมเศร้าในวัยรุ่น})}$$

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์หาค่าถอยพหุคูณของอิทธิพลด้านจิตสังคมที่ส่งผลต่อภาวะเหนื่อยล้าในการเรียนของนักศึกษาพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

ปัจจัยทำนาย	B	SE	Beta	t	p-value
ค่าคงที่	35.173	.341		103.200	<.001
ความเครียด	.635	.103	.387	6.141	<.001
ภาวะซึมเศร้าในวัยรุ่น	.220	.065	.212	3.374	.001
$R = .571$, $R^2 = .327$ $\text{adj.}R^2 = .324$ $df = 2,477$ $F = 115.678$, $SE_{\text{est}} = 4.980$ $p\text{-value} < .001$					

การอภิปรายผล

ผลการศึกษาในครั้งนี้แสดงให้เห็นถึงภาพรวมของสภาพการณ์ภาวะจิตสังคมและภาวะความเหนื่อยล้าในการเรียนของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ในช่วงเดือน กันยายน ถึง ตุลาคม ปี 2564 ในช่วงเวลาที่ใกล้เคียงกับการศึกษาครั้งนี้มีเหตุการณ์สำคัญเกี่ยวกับสถานการณ์โควิด 19 ในประเทศไทยเกิดขึ้นมากมาย โดยพบการระบาดของเชื้อกลายพันธุ์ สายพันธุ์เดลต้า ซึ่งมีประกาศอย่างเป็นทางการว่าพบสายพันธุ์นี้ในช่วงเดือน พฤษภาคม 2564 ต่อมาในวันที่ 20 สิงหาคม 2564 มีรายงานจำนวนผู้ติดเชื้อสะสมเพิ่มขึ้นทะลุ 1,000,000 คน ซึ่งมีสถิติสูงเป็นอันดับที่ 34 ของโลก และในวันที่ 25 สิงหาคม 2564 มียอดผู้เสียชีวิตสะสมเป็น 10,000 คน ทั่วประเทศ ซึ่งถือว่าการแพร่ระบาดที่รวดเร็วและรุนแรงมากกว่าการแพร่ระบาดในช่วงแรกของการพบโรคในประเทศไทย อย่างไรก็ตาม ในช่วงเวลาดังกล่าว กระทรวง

สาธารณสุขได้เร่งกลยุทธ์การฉีดวัคซีนให้ครอบคลุมทุกพื้นที่และทุกกลุ่มวัย เพื่อให้สถาบันการศึกษาและร้านค้าสามารถกลับมาเปิดให้บริการได้ตามปกติ นอกจากนั้นพบว่า เมื่อสามารถควบคุมยอดผู้ติดเชื้อรายวันได้ รัฐบาลได้ประกาศนโยบายผ่อนคลายเป็นระยะและคลายความเข้มงวดในพื้นที่ควบคุมสูงสุด ในหลายพื้นที่ เพื่อรองรับการเปิดประเทศ และมีการเปิดระบบ test and go เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจการท่องเที่ยวในประเทศไทย โดยมาตรการผ่อนคลายเป็นระยะได้เริ่มใช้เมื่อวันที่ 1 กันยายน 2564 (British Broadcasting Corporation News, 2022) ทั้งนี้การเก็บรวบรวมข้อมูลของการศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจแบบภาคตัดขวาง (Cross sectional study) ในช่วงเดือนกันยายนถึงตุลาคม ปี 2564 ซึ่งเป็นช่วงที่รัฐบาลเริ่มประกาศนโยบายผ่อนปรนในหลายพื้นที่ของประเทศไทย

ปัจจัยด้านจิตสังคมที่ทำการศึกษานี้ได้แก่ ความวิตกกังวล ความกลัว ความเครียด ภาวะซึมเศร้า ที่อาจส่งผลต่อความเหนื่อยล้าทางการเรียนของนักศึกษา จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่าในสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด 19 มีผลกระทบอย่างมากต่อนักศึกษาทั้งทางร่างกายและจิตใจ โดยเฉพาะนักศึกษาในสาขาสุขภาพเพราะการแพร่ระบาดอย่างรวดเร็วและรุนแรงทางสุขภาพ ส่งผลกระทบต่อปัญหาด้านจิตใจ ได้แก่ความเครียด ความวิตกกังวล ความกลัว ภาวะซึมเศร้า ก่อให้เกิดความเบื่อหน่าย ท้อแท้ ความเหนื่อยล้า คุณภาพชีวิตที่แย่ลง และส่งผลต่อการดำเนินชีวิต (Agnew et al., 2019; Arima et al., 2020; Begam & Devi, 2020; Gallego-Gomez et al., 2020; Jiang et al., 2021) ผลการศึกษานี้จึงเป็นการรายงานผลกระทบด้านจิตใจในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ในกลุ่มนักศึกษาพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก พบว่านักศึกษาพยาบาลส่วนมากมีความกังวลต่อโรคโควิด 19 ในภาวะปกติ ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับการศึกษาที่ผ่านมา (Jiang et al., 2021) เช่นเดียวกับการศึกษาในประเทศไทยของ (Srisoem, Chitrak, Jaimunm & Chuakan, 2021) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะบีบคั้นทางจิตใจของนักศึกษาพยาบาลในช่วงแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาพยาบาลจำนวน 315 ราย พบว่าส่วนมากมีระดับความวิตกกังวลต่อโรคโควิด 19 ในระดับต่ำถึงปานกลาง โดยพบว่าระดับค่ามี ร้อยละ 36.51 และ ปานกลางร้อยละ 60.31 ทั้งนี้เนื่องจากนักศึกษาส่วนมากได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคโควิด 19 โดยพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาในครั้งนี้ส่วนมากได้รับวัคซีนป้องกันโรคโควิด 19 ครบ 2 เข็ม และบางส่วนได้รับวัคซีนเข็มกระตุ้น เข็มที่ 3 โดยมีจำนวนรวมกันมาร้อยละ 95.5 ซึ่งการได้รับวัคซีนส่งผลต่อความรู้สึกด้านจิตใจทำให้รู้สึกปลอดภัย มั่นใจและสามารถลดความวิตกกังวลต่ออุบัติการณ์การแพร่ระบาดได้ ประกอบกับกลุ่มตัวอย่างส่วนมาร้อยละ 71.5 ไม่อยู่ในสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการสัมผัสกลุ่มเสี่ยงโรคโควิด 19 และร้อยละ 55.6 ยังไม่ขึ้นฝึกปฏิบัติงานในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค

ผลการศึกษาด้านความกลัวต่อโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของนักศึกษาพยาบาลร้อยละ 85 อยู่ในระดับต่ำ สอดคล้องกับการศึกษาของ Rahman et al.(2021) ที่ทำการศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อปัญหา ด้านจิตสังคม ความกลัว และวิธีการเผชิญปัญหาของประชาชนใน 17 ประเทศทั่วโลก โดยพบว่ากลุ่ม ตัวอย่างส่วนหนึ่งเป็นประชาชนชาวไทย 495 คน จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 8,559 คน ผลการศึกษพบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 75.2 มีความกลัวต่อโรคโควิด 19 (FCV-19S) ในระดับต่ำ (คะแนน 7-21) และเมื่อ เปรียบเทียบปัญหาทางสุขภาพจิตพบว่ากลุ่มตัวอย่างในประเทศไทยมีปัญหาด้านสุขภาพจิตน้อยที่สุด จากจำนวนทั้งหมด 17 ประเทศ เหตุผลที่นักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ในภาพรวมของสถาบันพระ บรมราชชนกมีความกลัวในระดับต่ำ อาจเนื่องจากสถานการณ์โควิด 19 ที่แพร่ในประเทศไทยใน ช่วงเวลาที่ศึกษาเป็นการระบาดของโรคโควิด 19 ในระลอกที่ 3 ทำให้กลุ่มตัวอย่างมีความรอบรู้ด้าน สุขภาพ (Health literacy) มากขึ้นและมีพฤติกรรมการป้องกันตัวเองดีขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากความรู้ด้าน สุขภาพสัมพันธ์กับพฤติกรรมดูแลสุขภาพ ความรอบรู้ด้านสุขภาพคือความสามารถใน การเข้าถึง เข้าใจ ประเมินความรู้ และ นำความรู้ความเข้าใจที่ได้รับมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลดีต่อ สุขภาพ (Uraikukul, 2020) สอดคล้องกับการศึกษาที่ผ่านมา เกี่ยวกับความรู้ด้านสุขภาพใน สถานการณ์โควิด19 โดยวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ด้านสุขภาพกับพฤติกรรม การป้องกันโรคโควิด 19 ในกลุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัยจำนวน 230 คน พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความรอบรู้ด้าน สุขภาพในภาพรวมอยู่ในระดับสูง โดยพบว่า 2 อันดับแรกคือ ทักษะการเข้าใจ ร้อยละ 93 และ ทักษะ การตัดสินใจ ร้อยละ 90 ส่วนทักษะการ เข้าถึงข้อมูลและบริการสุขภาพพบถึง ร้อยละ 79.1 ซึ่งลักษณะ ของความรู้ด้านสุขภาพของนักศึกษาสัมพันธ์กับพฤติกรรมป้องกันโรคโควิด 19 อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ $p=0.05$ (Tienthavorn & Chaitiang 2021)

จากข้อค้นพบของการศึกษานี้ทำให้เห็นทิศทางของความวิตกกังวลและความกลัวต่อโรคโควิด 19 ในนักศึกษาพยาบาลสถาบันพระบรมราชชนกกว่าเป็นไปในทิศทางเดียวกันกล่าวคือ นักศึกษามีความ วิตกกังวลในระดับปกติและมีความกลัวต่อโรคโควิด19 ในระดับต่ำ จากผลการศึกษาที่ผ่านมาของ Savitsky และคณะพบว่าความวิตกกังวลและความกลัวต่อโรคโควิด 19 จะมีแนวโน้มเป็นไปในทิศทาง เดียวกันคือ บุคคลที่มีความกลัวต่อโรคในระดับสูงจะมีภาวะวิตกกังวลสูงเช่นกัน (Savitsky, Findling, Ereli, & Hendel, 2020)

ด้านความเครียดของนักศึกษาพยาบาลในครั้งนี้พบว่า ถึงแม้ว่านักศึกษาส่วนมากมีความเครียด ระดับน้อย แต่ประเด็นที่น่าสนใจคือ นักศึกษามีความเครียดระดับปานกลางถึงรุนแรงมากพบเกือบ 1 ใน 3 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ส่วนการประเมินภาวะซึมเศร้าพบว่านักศึกษามากกว่าร้อยละ 50 เริ่มมีภาวะ ซึมเศร้า โดยพบว่ามีภาวะซึมเศร้าเล็กน้อยถึงปานกลางคิดเป็นร้อยละ 39.37 และมีนักศึกษาที่มีภาวะ

ซึมเศร้าในระดับมากถึงรุนแรงคิดเป็นร้อยละ 11.66 สอดคล้องกับการศึกษาที่ผ่านมาในหลายประเทศทั่วโลกที่พบปัญหาความบีบคั้นทางจิตใจของนักศึกษาทางด้านสุขภาพ ในช่วงสถานการณ์โควิด 19 ซึ่งก่อให้เกิดความเครียดและภาวะซึมเศร้า (Majrashi et al., 2021; Gallego-Gómez et al., 2020; Aslan & Pekince, 2021; Begam & Devi, 2020; Purnama et al., 2021; Xie et al., 2020; Coughenour et al., 2021; Jiang et al., 2021)

เมื่อพิจารณาภาวะเหนื่อยล้าในการเรียนของนักศึกษาพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก ในภาพรวมพบว่าภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 39.03$, $SD = 6.05$) (ranged from 21 – 58) เมื่อศึกษารายด้านพบว่า ทั้งด้านการขาดการมีส่วนร่วม (disengagement) และด้านความเหนื่อยล้าทางจิตใจ อยู่ในระดับสูง ถึงร้อยละ 78.54 และ 79.58 ตามลำดับ แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มการเกิดปัญหาด้านการเรียนอันเนื่องมาจากความรู้สึกเหนื่อยล้าทางจิตใจและการขาดความรู้สึกร่วมในการเรียน ซึ่งถือว่าเป็นปัญหาที่ควรเฝ้าระวัง สอดคล้องกับการศึกษาที่ผ่านมาที่พบว่าในสถานการณ์โควิด 19 นักศึกษาทางด้านสุขภาพเกิดภาวะความเหนื่อยล้าในการเรียน (Wang et al., 2020; Sveinsdóttir et al., 2021; Žuljević et al., 2021)

ผลการศึกษาในครั้งนี้แสดงถึงปัจจัยด้านจิตสังคมที่ทำนายภาวะความเหนื่อยล้าในการเรียน โดยพบว่าปัจจัยทำนายที่เกี่ยวข้องกับภาวะความเหนื่อยล้าในการเรียนของนักศึกษาพยาบาลในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก ได้แก่ ความเครียด ($Beta = .387$) และภาวะซึมเศร้า ($Beta = .212$) โดยสามารถอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 32.40 ($adj.R^2 = .324$, $p < .001$) ข้อค้นพบสำคัญจากการศึกษานี้อาจเกิดเนื่องจาก ในระหว่างช่วงการ ล็อกดาวน์ (lockdown) คือช่วงที่รัฐบาลประกาศมาตรการบังคับหรือจำกัดการเดินทาง การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และการจำกัดการเข้าถึงพื้นที่สาธารณะ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของกระบวนการจัดการเรียนการสอน โดยการเรียนรู้ในห้องเรียนปกติถูกปรับให้เรียนแบบออนไลน์ กิจกรรมการเรียนการสอนทั้งทฤษฎีและปฏิบัติ ตลอดจนการวัดผลการเรียนรู้เปลี่ยนเป็นการสอบโดยวิธีแบบออนไลน์ (Agnew et al., 2019) เช่นเดียวกับลักษณะการเรียนการสอนพยาบาลที่มีการปรับเปลี่ยนแผนการศึกษาและปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนตามสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค บางครั้งอาจต้องหยุดการเรียนการสอน การฝึกปฏิบัติงาน ทำให้นักศึกษาเครียดเกี่ยวกับการสำเร็จการศึกษาที่อาจไม่เป็นไปตามกำหนด ประกอบกับวิธีการเรียนการสอนที่ต้องเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีทั้งการเรียนภาคทฤษฎีและปฏิบัติแบบออนไลน์ บางคนอาจขาดความพร้อมด้านอุปกรณ์และการเข้าถึงสัญญาณอินเทอร์เน็ต โดยเฉพาะนักศึกษาที่อาศัยในพื้นที่ห่างไกลและต้องเรียนออนไลน์ในช่วงที่สถาบันการศึกษาประกาศให้มีการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ (Wongchaiya, 2021) ซึ่งปรากฏการณ์ดังกล่าวส่งผลให้ผู้เรียนได้รับผลกระทบจากปัญหาสุขภาพจิตอันเนื่องมาจากการ

เปลี่ยนแปลงสภาวะการเรียนรู้แบบปกติ (disruption of academic routines) (Agnew et al., 2019; Al-Gamal et al., 2018; Alghamdi et al., 2019) สอดคล้องกับการทบทวนวรรณกรรม (Scoping review) ของ Majrashi et al. (2021) ซึ่งทำการทบทวนวรรณกรรมจากการสืบค้นข้อมูลจากฐานข้อมูลที่น่าเชื่อถือเกี่ยวกับความเครียดและปัจจัยที่ทำให้เกิดความเครียดในนักศึกษาพยาบาลในช่วงสถานการณ์โควิด 19 โดยใช้กระบวนการคัดเลือกรายงานวิจัยตามกรอบ PRISMA พบงานวิจัยที่คัดเลือกรายงานตามเกณฑ์มาตรฐาน 13 เรื่องจาก 10 ประเทศ ผลการศึกษาพบว่า การศึกษาทั้งหมดรายงานผลเกี่ยวกับความเครียดของนักศึกษาพยาบาลโดยส่วนมากพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความเครียดพบว่า เกิดจากการเรียนออนไลน์ หรือการเรียนทางไกล ภาระงานที่มากเกินไปจากการมอบหมายงานของอาจารย์ เครียดจากการฝึกปฏิบัติงาน และเครียดจากความกลัวการติดเชื้อโควิด (Majrashi et al., 2021) และความกลัวต่อการติดเชื้อและการแพร่เชื้อโควิด 19 ผู้ครอบครัวเมื่อกลับบ้าน (Pan et al., 2020; Zhai & Du, 2020) ความรุนแรงของความเครียดและระยะเวลาของความเครียดที่ยาวนาน มีความสัมพันธ์กับความเศร้าโศก ซึมเศร้า และแสดงออกทางพฤติกรรมคือลักษณะไม่กระตือรือร้น ขาดความสนใจ เหนื่อยหน่ายท้อแท้ ขาดความมุ่งมั่น ซึ่งลักษณะเหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อความเหนื่อยล้าในการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Sharififar et al., 2020; Žuljević et al., 2021; Majrashi et al., 2021; Gallego-Gómez, 2020; Aslan & Pekince, 2021; Begam & Devi, 2020; Purnama et al., 2021; Xie et al., 2020; Coughenour et al., 2021; Wang et al., 2020; Sveinsdóttir et al., 2021)

สรุป

ในสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้ออุบัติใหม่พบว่าส่งให้บุคลากรทางสุขภาพที่ให้การดูแลผู้ป่วยติดเชื้อในโรงพยาบาลและสถานที่กักตัวมีภาวะทางสุขภาพจิตและภาวะความเหนื่อยล้ารวมทั้งการเรียนของนักศึกษาพยาบาล เช่น ภาวะเครียด วิตกกังวล ซึมเศร้า และความกลัวต่อโรคโควิด-19 ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อระดับความเหนื่อยล้าในการเรียนของนักศึกษา ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 20.15 ปี นักศึกษาส่วนมากไม่อยู่ในสถานการณ์กลุ่มเสี่ยงของการสัมผัสเชื้อโควิด ได้รับวัคซีนป้องกันโรคโควิด 19 ครบ 2 เข็ม และกระตุ้นเข็ม 3 ผลตัวแปรด้านจิตสังคมพบว่าส่วนมากมีความวิตกกังวลต่อโรคโควิด 19 ในระดับปกติ มีความกลัวต่อโรคโควิด 19 อยู่ในระดับน้อย พบความเครียดในระดับน้อย และพบว่าเริ่มมีภาวะซึมเศร้าเล็กน้อยถึงรุนแรง โดยภาวะเหนื่อยล้าในการเรียนของนักศึกษาพยาบาล ในภาพรวมพบว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ $\bar{x} = 39.03$ ($SD = 6.05$) ทั้งนี้ตัวแปรความเครียดและภาวะซึมเศร้าสามารถทำนายได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยสามารถอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 32.40 ดังนั้นสถานศึกษาพยาบาลสามารถนำข้อมูลไปใช้ในการวาง

แผนการจัดการและป้องกันปัญหาด้านสุขภาพจิตและเป็นแนวทางในการช่วยเหลือด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่อไป

การนำผลการวิจัยไปใช้

1. สถาบันพระบรมราชชนกควรมีนโยบายในการติดตามและเฝ้าระวังปัญหาสุขภาพจิต โดยเฉพาะความเครียดและภาวะซึมเศร้า ภายใต้กิจกรรมการคัดกรองภาวะความเครียด การคัดกรองภาวะซึมเศร้า การจัดกิจกรรมผ่อนคลายตลอดจนการให้คำปรึกษานักศึกษาที่มีปัญหาความเครียดจากการเรียนและเรื่องส่วนตัวในช่วงสถานการณ์โควิด 19
2. ควรนำข้อมูลที่ได้มาวางแผนแก้ปัญหาสุขภาพจิตของนักศึกษาและพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมสุขภาพจิตโดยเฉพาะการจัดการความเครียดและการลดภาวะซึมเศร้าสำหรับนักศึกษาพยาบาล โดยกำหนดแผนตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 – ชั้นปีที่ 4 ภายใต้การบูรณาการกับการรายวิชาภาคทฤษฎีและกิจกรรมนักศึกษา

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการวิจัยติดตามด้านสุขภาพจิตในกลุ่มนักศึกษาด้านสุขภาพในระยะยาวเพื่อศึกษาผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ที่เกิดขึ้นในระยะยาว ตลอดจนศึกษาเพิ่มเติมในบริบทของงานวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น
2. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องด้านสุขภาพจิตเพิ่มเติมเพื่อค้นหาตัวแปรที่เกี่ยวข้องอื่นๆที่ส่งผลต่อความเหนื่อยล้าในการเรียนของนักศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโคโรนาไวรัส 2019
3. ควรศึกษาการพัฒนารูปแบบการจัดการความเครียดและการลดภาวะซึมเศร้าจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ในนักศึกษาพยาบาลด้วยระเบียบวิธีการวิจัยและพัฒนา

รายการอ้างอิง (References)

- Agnew, M., Poole, H., & Khan, A. (2019). Fall break fallout: Exploring student perceptions of the impact of an autumn break on stress. *Psychological Wellbeing and Distress in Higher Education*, 10(3), 45-54.

- Ahorsu, D.K., Lin, C.Y., Imani, V., Saffari, M., Griffiths, M.D., & Pakpour, A.H. (2020). The Fear of COVID-19 Scale: Development and Initial Validation. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 1–9. Advance online publication.
- Al-Gamal, E., Alhosain, A., & Alsunaye, K. (2018). Stress and coping strategies among Saudi nursing students during clinical education. *Perspectives in Psychiatric Care*, 54(2), 198-205.
- Alghamdi, S., Aljabri, S., Jafari, G., Alzebali, R., Alkunaideri, N., & Kalantan, N. (2019). Sources of stress among undergraduate nursing students. *Global Journal of Health Science*, 11(9), 116.
- Arima, M., Takamiya, Y., Furuta, A., Siriratsivawong, K., Tsuchiya, S., & Izumi, M. (2020). Factors associated with the mental health status of medical students during the COVID-19 pandemic: Across-sectional study in Japan. *BMJ Open*, 10(12), e043728.
- Aslan, H., & Pekince, H. (2021). Nursing students' views on the COVID19 pandemic and their perceived stress levels. *Perspectives in Psychiatric Care*, 57(2), 695-701.
- Baloch, G.M., Sundarasan, S., Chinna, K., Nurunnabi, M., Kamaludin, K., Khoshaim, H. B., ... & AlSukayt, A. (2021). COVID-19: exploring impacts of the pandemic and lockdown on mental health of Pakistani students. *PeerJ*, 9, e10612.
- Begam, B., & Devi, K. (2020). A study to assess the perceived stress among nursing students during COVID-19 lockdown. *International Journal of Science and Healthcare Research*, 5(4), 388-393.
- British Broadcasting Corporation News (BBC News Thai). (2022). *COVID-19: infographic map and prevalence of infection and death in Thailand and around the world (revised 6 January 2022)*. Retrieved January 20, 2022 from <https://www.bbc.com/thai/thailand-52090088>
- Cohen, J. (1988). Statistical power analysis for the behavioral sciences. (2nd). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers.
- Coughenour, C., Gakh, M., Pharr, J.R., Bungum, T., & Jalene, S. (2021). Changes in depression and physical activity among college students on a diverse campus after a COVID-19 stay-at-home order. *Journal of Community Health*, 46(4), 758-766.
- Da Silva, R.M., Goulart, C.T., Lopes, L.F.D., Serrano, P.M., Costa, A.L.S., & de Azevedo Guido, L. (2014). Hardy personality and burnout syndrome among nursing students in three Brazilian universities—an analytic study. *BMC Nursing*, 13(1), 1-6.
- Daymont, C. (2020). Plausible Outliers and Implausible Inliers. *Obesity (Silver Spring)*, 28(7), 1174.

- Faul, F., Erdfelder, E., Lang, A.G., & Buchner, A. (2007). G*Power 3: A flexible statistical power analysis program for the social, behavioral, and biomedical sciences. *Behavior Research Methods*, 39(2), 175-191.
- Gallego-Gómez, J.I., Campillo-Cano, M., Carrión-Martínez, A., Balanza, S., Rodríguez-González-Moro, M.T., Simonelli-Muñoz, A J., & Rivera-Caravaca, J.M. (2020). The COVID-19 pandemic and its impact on homebound nursing students. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(20), 7383.
- Hair, F.J., Black, C.W., Babin, J.B., & Anderson, E.R. (2019). *Multivariate Data Analysis* 8th ed. New Jersey: Pearson Education.
- Huckins, J.F., DaSilva, A.W., Wang, W., Hedlund, E., Rogers, C., Nepal, S. K., ... & Campbell, A.T. (2020). Mental health and behavior of college students during the early phases of the COVID-19 pandemic: Longitudinal smartphone and ecological momentary assessment study. *Journal of Medical Internet Research*, 22(6), e20185.
- Jiang, N., Yan-Li, S., Pamanee, K., & Sriyanto, J. (2021). Depression, Anxiety, and Stress During the COVID-19 Pandemic: Comparison Among Higher Education Students in Four Countries in the Asia-Pacific Region. *Journal of Population and Social Studies [JPSS]*, 29, 370-383.
- Kalkan Uğurlu, Y., Mataracı Değirmenci, D., Durgun, H., & Gök Uğur, H. (2021). The examination of the relationship between nursing students' depression, anxiety and stress levels and restrictive, emotional, and external eating behaviors in COVID-19 social isolation process. *Perspectives in Psychiatric Care*, 57(2), 507-516.
- Lee, S.A. (2020). Coronavirus Anxiety Scale: A brief mental health screener for COVID-19 related anxiety. *Death Studies*. doi.org/10.1080/07481187.2020.1748481
- Lovrić, R., Farčić, N., Mikšić, Š., & Včev, A. (2020). Studying during the COVID-19 pandemic: A qualitative inductive content analysis of nursing students' perceptions and experiences. *Education Sciences*, 10(7), 188.
- Majrashi, A., Khalil, A., Nagshabandi, E.A., & Majrashi, A. (2021). Stressors and Coping Strategies among Nursing Students during the COVID-19 Pandemic: Scoping Review. *Nursing Reports*, 11(2), 444-459.

- Pan, X., Chen, D., Xia, Y., Wu, X., Li, T., Ou, X., Zhou, L., & Liu, J. (2020). Asymptomatic cases in a family cluster with SARS-CoV-2 infection. *The Lancet Infectious Diseases*, 20(4), 410-411.
- Purnama, A., Susaldi, S., Mukhlida, H.Z., Maulida, H.H., & Purwati, N.H. (2021). Mental Health in Health Students during Coronavirus Disease-19: Systematic Review. *Open Access Macedonian Journal of Medical Sciences*, 9(F), 205-210.
- Rainbow, S., & Dorji, T. (2020). Impact of COVID-19 on medical students in the United Kingdom. *Germs*, 10(3), 240.
- Rahman, M.A., Islam, S.M.S., Tungpunkom, P., Sultana, F., Alif, S. M., Banik, B., ... & Cross, W.M. (2021). COVID-19: Factors associated with psychological distress, fear, and coping strategies among community members across 17 countries. *Globalization and Health*, 17(1), 1-19.
- Reis, D., Xanthopoulou, D., & Tsaousis, I. (2015). Measuring job and academic burnout with the Oldenburg Burnout Inventory (OLBI): Factorial invariance across samples and countries. *Burnout research*, 2(1), 8-18.
- Reverté-Villarroya, S., Ortega, L., Lavedán, A., Masot, O., Burjalés-Martí, M.D., Ballester-Ferrando, D., ... & Botigué, T. (2021). The influence of COVID-19 on the mental health of final-year nursing students: Comparing the situation before and during the pandemic. *International Journal of Mental Health Nursing*, 30(3), 694-702.
- Rudman, A., & Gustavsson, J.P. (2012). Burnout during nursing education predicts lower occupational preparedness and future clinical performance: a longitudinal study. *International Journal of Nursing Studies*, 49(8), 988-1001.
- Savitsky, B., Findling, Y., Erel, A., & Hendel, T. (2020). Anxiety and coping strategies among nursing students during the covid-19 pandemic. *Nurse Education in Practice*. Retrieved January 20, 2022 from <https://doi.org/10.1016/j.nepr.2020.102809>
- Sharififard, F., Asayesh, H., Hosseini, M.H.M., & Sepahvandi, M. (2020). Motivation, self-efficacy, stress, and academic performance correlation with academic burnout among nursing students. *Journal of Nursing and Midwifery Sciences*, 7(2), 88.
- Srisoem, C., Chitrak, W., Jaimun, B., & Chuakan, P. (2021). Factors associated with mental distress among nursing students during the COVID-19 pandemic. *Journal of Health and Nursing Education*, 27(1), 75-90.

- Sveinsdóttir, H., Flygenring, B. G., Svavarsdóttir, M. H., Thorsteinsson, H. S., Kristófersson, G. K., Bernharðsdóttir, J., & Svavarsdóttir, E.K. (2021). Predictors of university nursing students burnout at the time of the COVID-19 pandemic: A cross-sectional study. *Nurse Education Today*, 106, 1050-1070.
- Tienthavorn, V. & Chaitiang, N., (2021). Relationship between Health Literacy and Behaviors to Prevent COVID -19 among University Students. *Thai Journal of Public Health and Health Sciences*, 4(2), 122-132.
- Uraikukul, C. (2020). *Review Health Literacy Healthcare Setting. Thai Health Literacy Promotion Association: THLA*. Retrieved January 20, 2022 from doh.hpc.go.th/bs/displayArticle.php?id=1
- Valero-Chillerón, M.J., González-Chordá, V.M., López-Peña, N., Cervera-Gasch, Á., Suárez-Alcázar, M.P., & Mena-Tudela, D. (2019). Burnout syndrome in nursing students: An observational study. *Nurse Education Today*, 76, 38-43.
- Vasconcelos, E.M.D., Trindade, C.O., Barbosa, L R., & Martino, M.M.F.D. (2020). Predictive factors of burnout syndrome in nursing students at a public university. *Revista da Escola de Enfermagem da USP*, 54.
- Wang, X., Hegde, S., Son, C., Keller, B., Smith, A., & Sasangohar, F. (2020). Investigating mental health of US college students during the COVID-19 pandemic: cross-sectional survey study. *Journal of medical Internet research*, 22(9), e22817.
- Wongchaiya P. (2021). Covid-19: Impacts on Nursing Students' Mental Health and assist guideline. *Journal of Nurses Association of Thailand Northern Office*, 27(2), 105-114.
- Xie, L., Luo, H., Li, M., Ge, W., Xing, B., & Miao, Q. (2020). The immediate psychological effects of Coronavirus Disease 2019 on medical and non-medical students in China. *International Journal of Public Health*, 65(8), 1445-1453.
- Zhai, Y., & Du, X. (2020). Addressing collegiate mental health amid COVID-19 pandemic. *Psychiatry Research*, 288, 113003.
- Žuljević, M.F., Jeličić, K., Viđak, M., Đogaš, V., & Buljan, I. (2021). Impact of the first COVID-19 lockdown on study satisfaction and burnout in medical students in Split, Croatia: a cross-sectional presurvey and postsurvey. *BMJ open*, 11(6), e049590.